

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij - PIC



Uporaba pravnih sredstev po slovenski zakonodaji

Senka Vrbica

Človekove
pravi ce



Pravno-informacijski center
nevladnih organizacij - PIC

Izkoriščenost pravnih sredstev kot pogoji

- za koriščenje pravnih sredstev pred evropskimi institucijami je potrebno izčrpati domača pravna sredstva
- domača pravna sredstva: postopek pred Upravnim in rednim sodiščem do Vrhovnega in Ustavnega sodišča (vsakdo ali organizacije v javnem interesu na področju okolja)
- učinkovito tudi: ovadba za kaznivo dejanje (vsakdo)

Kazniva dejanja zoper okolje - 332. člen Obremenjevanje in uničevanje okolja

Kdor spravi v nevarnost življenje ali zdravje večjega števila ljudi ali povzroči delno ali popolno poškodbo okolja ali njegovo uničenje ali povzroči nevarnost za tako poškodbo ali uničenje, s tem da s kršitvijo predpisov

- 1) ali z drugim splošno nevarnim ravnanjem izpusti ali vnese nevarne snovi ali ionizirajoče sevanje v zrak, zemljo ali vodo;
- 2) obdeluje, vključno z odstranjevanjem, skladiščenjem, prevozom, izvaža ali uvaža odpadke, nevarne odpadke ali druge nevarne snovi, ter jih nezakonito pošilja zaradi dobička;
- 3) upravlja obrat, v katerem se opravlja nevarna dejavnost ali se v njem skladiščijo nevarne snovi ali pripravki, kar pomeni nevarnost zunaj obrata;
- 4) bistveno poslabša zaščiten habitat;
- 5) trguje s snovmi ali uporablja snovi, ki tanjšajo ozonski plašč;
- 6) čezmerno onesnaži okolje, razvrednoti okolje ali čezmerno izkorišča naravne dobrine, se kaznuje z zaporom do petih let. (malomarnost dve leti)

Druqa kazniva dejanja

- 333. člen: onesnaževanje morja in voda z ladij
- 334. člen: uvoz in izvoz radioaktivnih snovi (nedovoljen)
- 335. člen: protipravna pridobitev ali uporaba radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi (za zdravje ali življenje ljudi ali okolje)
- 336. člen: onesnaženje pitne vode
- 337. člen: onesnaženje živil ali krme
- 339. člen: uničenje nasadov s škodljivo snovjo
- 340. člen: uničenje gozdov
- 341. do 347. člen in naprej: zaščita živali

Organizacije v javnem interesu

- status nevladne organizacije, ki na področju varstva okolja v RS deluje v javnem interesu na podlagi 152. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS št. 41/2004 in spremembe) – ZVO-1
- status društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave po 137. členu Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS št. 56/1999 in spremembe) – ZON
- status nevladne organizacije, ki deluje na področju kulturne dediščine v javno korist po 107. členu Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS št. 16/2008)

Avtomatični status

Oseba, ki je pridobila status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na podlagi zakonov, ki urejajo ohranjanje narave ali varstvo ali rabo naravnih dobrin ali varstvo kulturne dediščine, lahko pridobi status nevladne organizacije po tem zakonu in ima pravico udeležbe v postopkih odločanja po tem zakon (153- ZVO-1)

Status po ZVO-1

Status nevladne organizacije, ki na področju varstva okolja v RS deluje v javnem interesu, lahko pridobi društvo, ustanova ali zavod, če njegov ustanovitelj ni država, občina, druga oseba javnega prava ali politična stranka, in:

1. ima zadostno število članov, če gre za društvo, ali zaposlenih, če gre za zavod, ali zadosti premoženja, če gre za ustanovo,
2. je ustanovljen zaradi delovanja na področju varstva okolja,
3. je neodvisen od organov oblasti in političnih strank,
4. aktivno deluje na področju varstva okolja najmanj pet let in
5. deluje na območju vse države, poleg tega pa še na območju najmanj petih držav članic, če gre za nevladno organizacijo s sedežem zunaj Republike Slovenije.

Pravilnik o statusu

- Pravilnik o podrobnejših pogojih in merilih za pridobitev statusa nevladne organizacije na področju varstva okolja, ki deluje v javnem interesu (Uradni list RS št. 113/2006)
- Pravilnik o vodenju registra nevladnih organizacij s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja (Uradni list RS št. 42/2009) - register na www.mop.gov.si /nevladne organizacije/dokumenti in projekti/pravilnik o vodenju registra/ nevladne organizacije

Vloga za status

Vloga za pridobitev statusa, ki se naslovi na MOP mora vsebovati:

1. ustanovitveni akt osebe iz prejšnjega člena, ki prosi za podelitev statusa,
 2. dokazilo o registraciji ali vpisu v sodni register,
 3. poročilo o delu v zadnjih treh letih,
 4. delovni program za tekoče leto,
 5. sklep pristojnega organa osebe iz 1. točke tega odstavka, da se želi pridobiti status nevladne organizacije, in
 6. druga dokazila, da izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena.
- (3) Oseba, ki je pridobila status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na podlagi zakonov, ki urejajo ohranjanje narave ali varstvo ali rabo naravnih dobrin ali varstvo kulturne dediščine, lahko pridobi status nevladne organizacije po tem zakonu in ima pravico udeležbe v postopkih odločanja po tem zakonu.

Pravice organizacije s statusom – 155. člen sodelovanje v postopkih

Nevladne organizacije s statusom sodelujejo v postopkih skladno z določbami ZVO-1 in sicer:

43. člen – dajati pripombe v okviru CPVO

64. člen - položaj stranskega udeleženca v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja

73. – položaj stranskega udeleženca v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja

Pravice organizacije s statusom – 155. člen sodelovanje v telesih

Nevladne organizacije s statusom so zastopane v

- **Strokovnemu svetu iz 34. člena**
- **Svetu iz 150. člena**
- **v drugih oblikah delovanja na področju varstva okolja, če je tako določeno v tem zakonu ali na njegovi podlagi izdanemu izvršilnemu predpisu.**

Kandidate predlagajo organizacije iz registra na podlagi javnega poziva ministra v svetovnem spletu in enem od dnevnih časopisov

Pravice organizacije s statusom – 155. člen sodelovanje pri nalogah ministrstva

Nevladne organizacije s statusom lahko sodelujejo pri izvajanju nalog ministrstva na področju varstva okolja tudi v drugih oblikah, zlasti tako da:

1. dajejo stališča o posameznih vprašanjih varstva okolja,
2. sodelujejo pri delu posvetovalnih teles ministrstva in
3. delujejo skupaj s predstavniki ministrstva ali vlade v delegacijah, ustanovljenih v zvezi s sodelovanjem na mednarodnih konferencah.

Pravno varstvo po 14. členu ZVO-1

Za uresničevanje pravice do zdravega življenjskega okolja lahko državljanke ali državljani kot posameznice ali posamezniki ali njihova društva, združenja in organizacije pred sodiščem zahtevajo, da nosilka ali nosilec posega v okolje ustavi poseg, če bi ta povzročil ali povzroča čezmerno obremenitev okolja ali če bi povzročil ali povzroča neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, ali da se mu prepove začetni izvajanje posega v okolje, če je izkazana velika verjetnost, da bi povzročil takšne posledice. (redno sodišče)

Upravni spor

- v upravnem sporu se zagotavlja sodno varstvo pravic in pravnih koristi posameznic oziroma posameznikov in organizacij proti odločitvam in dejanjem državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil na način in po postopku, ki ga določa zakon, če za določeno zadevo ni z zakonom zagotovljeno drugo sodno varstvo (predvsem zoper upravne akte)
- v upravnem sporu odloča sodišče tudi o zakonitosti posamičnih aktov in dejanj, s katerimi organi posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo
- rok za vložitev tožbe je 30 dni

Varstvo pred Ustavnim sodiščem ustavna pobuda

Pobuda za presojo ustavnosti in zakonitosti predvsem pride v poštev presoja skladnosti zakonov in podzakonskih predpisov z zakoni, ustavo, mednarodnimi pogodbami

- izkazati je potrebno pravni interes
- za podzakonski predpis je rok eno leto

Varstvo pred Ustavnim sodiščem ustavna pritožba

vloži jo lahko vsakdo, če mu je s posamičnim dejanjem ali aktom oblastnega organa kršena človekova pravica ali svoboščina - 72. člen (zdravo življenjsko okolje)

- izkoriščena so vsa pravna sredstva,
- vloži se v roku 60 dni po vročitvi zadnje odločbe na podlagi pravnih sredstev

Ustavno sodišče ne sprejme pritožbe v obravnavanje, če očitno ne gre za kršenje človekovih pravic ali če ni pričakovati rešitve pomembnega pravnega vprašanja ali če kršitev ni imela pomembnejših posledic za pritožnika.